

Прийоми корекції помилок у вимові учнів середньої школи

У статті здійснюється аналіз вимовних помилок, які роблять учні у процесі вивчення англійської мови. В роботі визначаються основні причини їх виникнення, описується внутрішньомовна і міжмовна інтерференція, ступінь впливу різних типів помилок на комунікацію. У практичній частині статті подається система прийомів корекції, яка може бути рекомендована для подолання артикуляційних труднощів і виправлення вимовних помилок учнів середньої школи.

Ключові слова: вимовні помилки, внутрішньомовна інтерференція, міжмовна інтерференція, прийоми корекції, типи помилок.

Перлова В.В. Приемы коррекции ошибок в произношении учеников средней школы

В статье осуществляется анализ произносительных ошибок, которые делают учащиеся в процессе изучения английского языка. В работе определяются основные причины их возникновения, описывается внутриязыковая и межъязыковая интерференция и степень влияния разных типов ошибок на коммуникацию. В практической части статьи подаётся система приёмов коррекции, которую можно рекомендовать для преодоления артикуляционных трудностей и исправления произносительных ошибок учеников средней школы.

Ключевые слова: внутриязыковая интерференция, межъязыковая интерференция, произносительные ошибки, приёмы коррекции, типы ошибок.

Perlova V. V. Correction techniques of learners' articulatory mistakes

In the given article the author analyses learners' articulatory mistakes. In this work the main causes of mistakes are defined, intralanguage and interlanguage interference as well as the degree of influence of different types of mistakes on communication are described. In the practical part of the article the author gives a system of correction techniques which can be recommended for overcoming articulation difficulties and correcting articulatory mistakes made by schoolchildren.

Key words: correction techniques, interlingual interference, intralingual interference, pronunciation mistakes, types of mistakes.

Підвищення ефективності процесу навчання іноземних мов (ІМ) є однією з актуальних проблем сучасної методики викладання, і винахід дієвих способів корекції помилок учнів у процесі формування їх мовленнєвих навичок є певним внеском до її вирішення.

Питання помилок у навчанні ІМ інтенсивно почало привертати увагу фахівців у 1950-60 роки ХХ ст. У 1967 С.-П.Кордер опублікував статтю «Значущість помилок

учнів», в якій представив концептуалізацію та описав роль помилок у навчанні ІМ. Саме С.-П.Кордер запропонував розуміння помилки, яке закріпилося в сучасній методиці. Згідно з його теорією, помилки характеризують шлях, який проходить учень у процесі оволодіння іноземною мовою. Вони виявляють внутрішні індивідуальні особливості засвоєння мови, виступають як прояв активності індивіда в процесі формування і перевірки своїх гіпотез відносно правил мови, що вивчається [6].

Питання помилок під час навчання ІМ не втрачає актуальності, про що свідчать роботи науковців, які аналізують сутність і причини виникнення помилок [1, 2, 4, 5, 7, 9, 10].

Існує широка класифікація лінгвістичних помилок за різними критеріями, включаючи класифікацію за аспектами мови: фонетика, граматики, лексики [3]. Однак вимовний аспект не користується, на жаль, великою популярністю в методиці, і, в кращому випадку, про нього згадують лише поверхнево і мимохідь. Наскільки нам відомо, в методиці викладання ІМ на сьогодні не існує цілісної системи для корекції вимовних помилок, що і є невирішеним питанням, на яке ми хочемо зосередити нашу увагу.

Отже, **основними цілями** статті є виявлення найбільш частотних вимовних помилок, визначення причин їх виникнення і ступеня їх впливу на комунікацію, а також вироблення прийомів корекції.

Кількість помилок у мовленні свідчить про рівень володіння ІМ, а також про загальну обізнаність та здібності мовця. Мовлення без помилок або з їх мінімальною кількістю є в певній мірі пропусковим білетом до світу освічених людей і кращих можливостей отримати кваліфіковану, добре оплачувану роботу.

Важливим є нормативність мовлення з точки зору всіх його аспектів: фонетики, лексики і граматики. Однак правильна вимова має особливе значення. Певні помилки у вимові можуть робити мовлення абсолютно незрозумілим, іноді вони можуть викликати посмішку у слухачів і ставити мовця в безглузде становище. Якщо вимова характеризується занадто великою кількістю помилок, це може викликати роздратованість у слухача, який змушений слухати мовлення з напруженням або часто перепитувати.

Незважаючи на всі зусилля науковців, методистів і вчителів ІМ справитися з вимовними помилками, їх кількість, що фіксується у мовленні школярів, залишається значною.

Як правило, ми використовуємо для виправлення помилок ті ж вправи, що пропонуються учням з метою

формування вимовних навичок. З одного боку, це цілком зрозуміло і, можливо, в певній мірі, правильно. Однак нам хочеться звернути увагу на такий момент. Коли ми формуємо навичку, ми маємо справу з *tabula rasa*, «з чистим аркушем, на якому записуємо інформацію». Коли помилка вже трапилась, це значить, що наш «перший запис» виявився невдалим, і ми маємо спочатку його «закреслити», а потім «написати» новий варіант. Ніхто з учнів ніколи не буде робити помилку навмисно, оскільки це суперечить здоровому глузду: якщо людина береться за якусь справу, вона хоче зробити її як слід, і лише для того, щоб не переробляти її знову. Нам ніколи не зустрічалися учні, які б отримували задоволення від того, що виконують одне й те саме завдання декілька разів. Більш того, нікому і ніколи не подобається, коли вказують на його помилки. Це значить, що помилки робляться нами немов без нашого дозволу, вони є елементами розумової діяльності, яка слабо контролюється свідомістю. Саме це і наштовхує на думку про те, що боротися з помилками ефективніше методами, спрямованими на корекцію, а не на формування. Найважливішим завданням є виявлення цих методів. Незважаючи на велику кількість різноманітних сучасних технологій навчання, ми не можемо заявити, що хоча б одна з них забезпечує безпомилкове використання учнями ІМ. Це стосується усіх мовних аспектів. Ситуація з вимовою ще складніша, оскільки індивідуальний фактор тут набагато сильніший, ніж, скажімо, у граматиці. Всі носії мови мають певні вимовні особливості, що роблять мовлення неповторним. Отже, говорячи про загальні прийоми корекції помилок у вимові, ми маємо постійно зважати на індивідуальні особливості мовця.

Перед тим, як переходити до прийомів корекції, необхідно з'ясувати природу вимовних помилок, їх типи і причини виникнення.

Головною причиною виникнення помилок у вимові звуків є фізіологічна складність виконати певну дію за допомогою органів мовлення, наприклад, зімкнути корінь язика і м'яке піднебіння (для вимови звука [ŋ]) або опустити й відсунути язик до задньої частини ротової порожнини (як для звука [ɔ:]) [8]. У зв'язку з цим виникає інтерференція: учень намагається вирішити таку проблему тим, що замінює складні звуки тими, які він/вона вміє вимовляти. Інтерференція може бути внутрішньомовна і міжмовна. У першому випадку звуки ІМ замінюються звуками тієї ж мови. Наприклад, звук [w] нерідко вимовляється замість [v], найпомітніше це у слові *very*. Складними звуками для україномовних і російськомовних учнів є [T, D], але після того як їх було введено, учні часто починають вимовляти їх замість [s, z], наприклад, у словах *so* [sqV], *something* ['sAmTɪn].

Міжмовна інтерференція – це процес заміни звуків ІМ звуками рідної мови або іншої мови, яку учень знає чи вчить. Цікавим, на нашу думку, є спостереження, що в деяких випадках інтерференція іншої (нерідної) мови превалює. Ми зустрілися з таким явищем, коли учень, вивчаючи англійську протягом декількох років, починає

вивчати французьку і замість французьких [r, t, d] вимовляє не українські і не російські звуки, а англійські. Таким, що потребує уваги в плані міжмовної інтерференції, є також звук [g] в англійській мові. Протягом останніх років ми дуже часто помічаємо, що учні замінюють його українським звуком [r], коли говорять чи читають англійською мовою. Це трапляється навіть тоді, коли у повсякденному житті учень користується російською мовою, а українською мовою спілкується лише на уроках у школі. Причому ті ж самі учні в російській мові звук [r] не замінюють на український. Є вагома причина, чому ми звертаємо на це увагу. Справа в тому, що англійський [g] і український [r] різняться між собою за двома релевантними ознаками: за місцем і способом артикуляції. Англійський звук є задньоязиковим зімкненим, а український – фарингальним щілинним. Тож згідно з фонологічною класифікацією ці звуки є такими ж різними, як і, скажімо, англійські звуки [p] і [s]. Однак україно-російськомовними учнями ця різниця не помічається. Причиною цього ми вбачаємо наявність певної кількості слів в українській та російській мовах, які мають однакове значення та схожу вимову, наприклад, *гора* (укр.) – *гора* (рос.), *горе* (укр.) – *горе* (рос.) тощо, і, можливо, мовці, які користуються і українською, і російською мовами, сприймають ці звуки як різні варіанти одного й того ж звука. Як наслідок, помилка у вимові [g], коли вимовляється замість неї [r], не помічається і активно не коригується. Ефектом від цього є те, що ті, хто розуміють українську, як правило, розпізнають слова *together* [tq'reDq], *again* [q'ren] тощо, тоді як носії англійської та іноземці цього зробити не можуть. Наведені вище приклади свідчать про те, що, маючи справу з вимовними помилками, слід враховувати всі мови, якими говорять у конкретному регіоні.

Виходячи з основної причини вимовних помилок та її наслідків, ми вважаємо, що корекція має відбуватися у двох основних напрямках. З одного боку, слід розвивати гнучкість мовленнєвого апарату, для того щоб учень відчував найменшу фізіологічну складність знаходження правильної позиції. З іншого боку, певні особливості вимови слід пояснювати у порівнянні з рідною мовою для того щоб учні знали, від чого відштовхуватися при артикуляції іноземних звуків.

Не менш важливим для нас є питання типів вимовних помилок. Традиційно вимовні помилки прийнято поділяти на ті, що впливають на якість мовлення, і ті, що змінюють його зміст. Звичайно, помилки другого типу є більш серйозними і потребують обов'язкової корекції. Хоча це не значить, що помилки першого типу слід повністю ігнорувати, оскільки сильний акцент теж може заважати спілкуванню.

У процесі роботи ми помічали різні вимовні помилки учнів, і на базі тих, що зустрічалися найчастіше і були найпомітнішими, спробували узагальнити їх типи за способом артикуляції і ступенем впливу на комунікацію (див. табл.1).

Таблиця 1. Вимовні помилки у словах

Тип помилки за способом артикуляції	Приклад вимовної помилки			
	Нормативна вимова слова	Опис помилки	Тип помилки за ступенем впливу на комунікацію	
Заміна дифтонга монофтонгом	agency ['eɪdʒənsɪ] ancient ['eɪnənt] lady ['leɪdi]	Дифтонг [eɪ] замінюється на український [e] чи російський [э].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
	encounter [ɪn'kaʊntə]	Дифтонг [aʊ] замінюється на український чи російський [a].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
Заміна дифтонга монофтонгом	role [reɪl] whole [heɪl] those [ðeɪz] throw [treɪv]	Дифтонг [eɪ] замінюється на український чи російський [y].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
	holding ['heɪldɪŋ] old [eɪld]	Дифтонг [eɪ] замінюється на український чи російський [o].	Впливає більше на якість звука	
	cheers [tʃɪəz] theatre ['θi:ətə]	Дифтонг [ɪə] замінюється на український [i] чи російський [и].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
	yellow ['jeləʊ]	Замість дифтонга [eɪ] вимовляється [qɪ].	Впливає більше на якість звука	
	Заміна одного дифтонга іншим або монофтонгом	coat [kəʊt] goat [gəʊt]	Дифтонг [eɪ] вимовляється як українське чи російське звукосполучення [oa].	Впливає на розуміння змісту повідомлення
		hare, hair [heə]	Дифтонг [eə] замінюється монофтонгом [q].	Впливає на розуміння змісту повідомлення
Заміна дифтонга трифтонгом	eye [aɪ]	До дифтонга [aɪ] додається звук [q].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
Заміна англійського монофтонга українським/російським голосним	mark [mɑ:k]	Голосний [ɑ:] замінюється на український чи російський [a].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
	work [wɜ:k]	Голосний [ɜ:] замінюється на український чи російський [o].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
Заміна одного англійського монофтонга іншим англійським монофтонгом	feeling ['fi:lɪŋ]	Голосний [i:] замінюється на англійський [ɪ].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
Зміна місця артикуляції міжзубних приголосних	think [tɪŋk] thanks [tæŋks] third [θɜ:d] thin [tɪn]	Замість міжзубного [t] вимовляється денціальний [c].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
	author ['ɔ:tə]	Замість міжзубного щілинного [t] вимовляється зімкнений денціальний [t] або альвеолярний [t].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
	three [θri:]	Замість міжзубного [t] вимовляється губно-зубний [f] або [φ].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
Зміна місця артикуляції міжзубних приголосних	without [wɪ'ðaʊt]	Замість міжзубного [d] вимовляється денціальний [E].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
Оглушення дзвінків приголосних у кінцевій позиції	dog [dɒg]; ride [raɪd]; said [seɪd]; tub [tʌb]; paws [pɔ:z]	Кінцеві дзвінки приголосні вимовляються як їх глухі опозиції: [g]→[k]; [d]→[t]; [b]→[p]; [z]→[s]	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
Заміна альвеолярної артикуляції на денціальну	too [tu:]	Звук [t] артикулюється за допомогою передньої частини язика, яка притискається до верхніх зубів, а не за допомогою кінчика язика напроти альвеол.	Впливає на якість звука	
Відсутність повної перешкоди для струму повітря в ротовій порожнині	computer[kəm'pjʊ:tə]	При вимові [t] кінчик язика не притискається досить щільно до альвеол, в результаті чого замість [t] звучить [ç].	Впливає більше на якість звука	
	technology[tek'nɒlədʒi]	Зімкнений [k] замінюється на щілинний [x].	Впливає більше на якість	
Відсутність повної перешкоди для струму повітря в ротовій порожнині	together [tə'geðə]	Задньоязиковий зімкнений [g] замінюється на фарингальний щілинний [ɣ].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
Взаємозаміна губно-губної і губно-зубної артикуляції	very ['veri] finish ['fɪnɪʃ]	Звуки [v, f] артикулюються двома губами, а не нижньою губою напроти верхніх зубів, як вважається правильним для англійських [v, f].	Впливає на якість звука	
	where [weə]	Губно-губний [w] замінюється на губно-зубний [v] або український чи російський [в].	Впливає більше на якість звука	
Недостатньо напружена вимова приголосних	passport ['pɑ:spɔ:t]	Вимова [p] не супроводжується аспірацією.	Впливає на якість звука	
Некоректна робота кореня язика	sing [sɪŋ]	Задньоязиковий [ŋ] замінюється на передньоязиковий [n] або [ɲ].	Впливає на розуміння змісту повідомлення	
	hang [hæŋ]	Після [ŋ] вимовляється [g].	Впливає більше на якість	
Дрижання кінчика язика	remember [rɪ'membə]	Щілинний [r] замінюється на український/російський дрижачий [p].	Впливає більше на якість звука	
Підняття середньої частини язика	nurse [nɜ:s]	Зм'якшення приголосних перед голосними переднього і середнього ряду	Впливає більше на якість звука	

Як видно із таблиці 1, найбільша кількість прикладів демонструє помилки учнів у вимові дифтонгів. Це зовсім не значить, що монофтонги і приголосні не створюють складнощів для засвоєння україномовними і російськомовними учнями, але коли вчитель зникає до вимови учня, якийсь відсоток помилок перестає ним помічатися, і це більше стосується монофтонгів і приголосних, тоді як помилки у вимові дифтонгів продовжують «різати вухо».

Переходячи до опису прийомів виправлення вказаних помилок, нам хотілося б ще раз звернути увагу на те, що в цьому випадку ми розглядаємо корекцію як спеціальний інструмент у процесі навчання, який має «включатися» у разі необхідності, тобто тоді, коли правильну вимову звука не було засвоєно на етапах введення матеріалу і розвитку навички.

Прийоми корекції передбачають такі дії:

- 1) пояснення та/або наочна демонстрація артикуляції звука;
- 2) беззвучна кількарарова артикуляція звука;
- 3) кількарарова імітація проблемного звука на контрасті з тим звуком, яким він підмінюється;
- 4) кількарарова імітація звука окремо;
- 5) імітація звука в окремих словах (спочатку односкладових, потім з більшою кількістю складів) (10-15 слів);
- 6) імітація звука у словосполученнях;
- 7) тренування вимови звука за допомогою скоромовок та віршів.

Описані дії мають виконуватися у запропонованому порядку, і жодна з них не повинна ігноруватися під час корекції. Учитель має переходити до кожної наступної дії після того, як учню вдається правильно виконати попередню. Кількість повторень учня також залежить від успішності його відтворення.

Будемо відвертими – початок корекції є найскладнішим для вчителя і від його вдалості залежить подальша успішність у роботі з учнями.

Пояснення вимови приголосних викликає менше складностей, ніж голосних, оскільки при вимові приголосних формується перешкода за допомогою органів мовлення, що служить певним орієнтиром для опису їх артикуляції. Рекомендації щодо пояснення артикуляції приголосних можна дати такі.

- Торкніться кінчиком язика краю верхніх зубів для вимови [T, D].
- Для вимови [N] відкрийте широко рота, зімкніть корінь язика з м'яким піднебінням і почніть вимовляти звук, одночасно затисніть пальцями ніс, якщо звучання зупиняється, ви вимовляєте [N], якщо звук продовжує вимовлятися, скоріше за все – це [n] або [ŋ].
- Для тренування [p, t, k] з аспірацією вимовляйте ці звуки, тримаючи аркуш паперу перед ротом. При правильній вимові [p, t, k] аркуш повинен відхилитися вперед.
- Щоб позбавитися помилкового оглушення, вимовляйте глухі та дзвінкі пари звуків, тримаючи долоню на передній частині шиї безпосередньо під нижньою щелепою: при вимові дзвінких приголосних буде відчуватися вібрація під долонею.

- З метою корекції вимови англійського [g] щільно притисніть корінь язика до м'якого піднебіння.
- Для правильної артикуляції [r] відтягніть кінчик язика від верхніх зубів і трохи заверніть його у напрямку до м'якого піднебіння.

З метою пояснення артикуляції голосних ми радимо використовувати наочні засоби, прикладом яких є рис. 1.

За допомогою рис. 1 можна допомогти учням створити загальне уявлення про внутрішню побудову артикуляційного апарату. Для демонстрації позиції органів мовлення для певних голосних ми пропонуємо рис.2.

Рис. 1.

Схема органів мовлення

Рис.2. Схема ротової порожнини і язика

Схема язика вирізається окремо і накладається на ротову порожнину в тій позиції, яка передбачається для вимови конкретного голосного (якщо це [i:], язик має знаходитися в передній верхній частині ротової порожнини, для [O:] язик слід опустити і відсунути до задньої частини ротової порожнини тощо).

Звичайно, поданий вище приклад демонструє артикуляцію дуже узагальнено і не вчить усіх особливостей роботи вимовних органів, але все ж таки допомагає встановити певні орієнтири у свідомості учнів для знаходження правильних позицій артикуляційного апарату для вимови голосних.

Після пояснення артикуляційних особливостей ми пропонуємо переходити до беззвучної артикуляції звука або вимови пошепки для формування більш чіткого відчуття необхідної позиції органів мовлення, коли звучання не забирає на себе увагу учня і він концентрується лише на роботі артикуляційного апарату.

Тренування звука у фонологічному контексті має відбуватися від слова до фрази. У тих випадках, коли у словосполученні чи фразі знову трапляється помилка, слід повернутися до рівня слова і краще закріпити навичку.

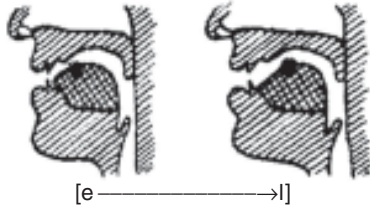
При роботі зі скоромовками необхідно починати з повільного промовляння, поступово прискорюючи темп. При цьому треба обов'язково слідкувати за тим, щоб вимова була чіткою. Якщо учень починає «жувати» слова, необхідно знову уповільнити темп. Ефективною роботою зі скоромовками є промовляння їх різним тоном або з різною інтонацією.

Як показано в табл.1, найбільшу кількість помилок нами було помічено у вимові дифтонгів. У процесі чи-

тання чи мовлення учні замінюють їх на монофтонги й іноді навіть не реагують на випадкове виправлення. У цьому разі може бути корисним спеціально організований процес корекції, що базується на поданих вище прийомах.

Представляємо систему роботи для корекції вимови дифтонга [eɪ].

1. Listen to the sound [eɪ]. It consists of two elements: [e→ɪ]. When [eɪ] is pronounced the tongue moves slightly from the front part of the mouth cavity in the direction to the centre. The tongue is a little higher for the second element.
2. Look at the scheme. The black marks show the position of the tongue for the first and for the second elements.

3. Silently move the tongue from the front part of the mouth a little bit backwards and higher as though you are pronouncing [eɪ] 4-5 times.
4. Listen and repeat [e] – [eɪ] – [e] – [eɪ] – [e] – [eɪ] – [e] – [eɪ].
5. Listen and repeat [eɪ]- [eɪ]- [eɪ]- [eɪ]- [eɪ]- [eɪ]
6. Listen and repeat: *hey* [heɪ], *say* [seɪ], *may* [meɪ], *day* [deɪ], *lay* [leɪ], *grey* [greɪ], *they* [ðeɪ], *pay* [peɪ], *Kate* [keɪt], *wait* [weɪt], *late* [leɪt], *date* [deɪt], *fate* [feɪt], *age* [ˈeɪdʒ], *railway* [ˈreɪlweɪ], *station* [ˈsteɪʃn], *eighty-eight* [ˈeɪtɪˈeɪt].
7. Listen and repeat: *railway station* [ˈreɪlweɪ ˈsteɪʃn], *eighty-eight train* [ˈeɪtɪˈeɪt ˈtreɪn], *Mr. Grey* [ˈmɪstə ˈɡreɪ], *they're late* [ðeɪr ˈleɪt], *just wait* [dʒʌst ˈweɪt], *travel agency* [ˈtrævl.eldʒɪns], *ancient tree* [ˈeɪnʃnt ˈtri:], *America and Asia* [ə ˈmerɪkə ɒnd ˈeɪsə], *making a mistake* [ˈmeɪkɪŋ ə ˈmɪs ˈteɪk], *changed the timetable* [ˈtʃeɪndʒd ðe ˈtaɪmtelbl].
8. Listen to the tongue-twister (or the tongue-twisters) and underline the words in which [eɪ] is pronounced:
On a lazy laser raiser lies a laser ray eraser.
[ɒn ə ˈleɪzi ˈleɪzə ˈreɪzə ˈleɪz ə ˈleɪz ə ˈleɪz ə ˈreɪl ə ˈreɪz ə]
(*The great Greek grape growers grow great Greek grapes.*)
[ðə ˈɡreɪt ˈɡri:k ˈɡreɪp ˈɡrəʊ ˈɡrəʊ ˈɡrəʊ ˈɡrəɪt ˈɡri:k ˈɡreɪps]
9. Listen and repeat: *lazy laser raiser laser ray eraser.*
10. Listen and repeat slowly the tongue-twister: *eraser – ray eraser – a laser ray eraser – lies a laser ray eraser – raiser lies a laser ray eraser – laser raiser lies a laser ray eraser – a lazy laser raiser lies a laser ray eraser – On a lazy laser raiser lies a laser ray eraser.*
11. Listen and repeat slowly and in a whisper: *On a lazy laser raiser lies a laser ray eraser.*
12. Listen and repeat slowly and loudly: *On a lazy laser raiser lies a laser ray eraser.*
13. Listen and repeat. Begin in a whisper, increase the loudness on each stressed word: *On a lazy laser raiser lies a laser ray eraser*
14. Listen and repeat. Begin loudly, decrease the loudness on each stressed word: *On a lazy laser raiser lies a laser ray eraser.*
15. Listen and repeat. Begin slowly and increase the tempo of speech gradually: *On a lazy laser raiser lies a laser ray eraser.*
16. Listen and repeat quickly: *On a lazy laser raiser lies a laser ray eraser.*
17. Read the tongue-twister quickly.
18. Listen to the rhyme and underline the words with the sound [eɪ]:
It's raining, raining, raining hard.
It's raining, raining, raining on the lake.
It's raining, raining, raining hard.
It's raining, raining, keeping me awake.
19. Listen and repeat the rhyme. Keep its rhythm.
20. Read the rhyme rhythmically.

Робота з корекції вимовних помилок має тривати не більше 7 хвилин, оскільки механічні вправи, які складають фундамент корекції, призводять до швидкого стомлювання, тож вони залишаються ефективними протягом лише декількох хвилин. Для кращої фіксації уваги учнів рекомендується додавати до імітативних вправ емоційний компонент, наприклад, просити учнів промовляти слова з різними модуляціями голосу та варіювати спосіб вимови: «*послухайте і повторіть слова, прискорюючи темп або підвищуючи голос, або повторіть слова високим/низьким голосом, вимовляйте одне слово голосніше, а інше тихіше* тощо». Всі вправи мають виконуватися у швидкому темпі, перехід від одного прийому до іншого має робитися без пауз і без можливості для учнів розслабитися і відволікти свою увагу на щось інше – це ще одна умова ефективності запропонованої системи.

Після корекційної роботи природним є перехід до подальшого розвитку мовних і мовленнєвих навичок і вмінь за допомогою умовно-комунікативних і комунікативних вправ.

Незважаючи на те, що більшість вимовних помилок можна охарактеризувати як типові для україномовних і російськомовних учнів, боротися з якими можна за допомогою універсальних прийомів, є і так звані індивідуальні помилки. Індивідуальні помилки зустрічаються рідко і є результатом якихось особистих рис учня, а значить потребують особливого підходу до корекції. Вироблення способів корекції індивідуальних помилок і є перспективою подальших розвідок у цьому напрямі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Григорьева А. К. Речевые ошибки и уровни языковой компетенции: Дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01. – Пенза, 2004. – 165 с.
2. Залевская А. А. Вопросы теории овладения вторым языком в психолингвистическом аспекте. – Тверь: ТГУ, 1996. – 128 с.
3. Колесникова И.Л. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков / И.Л.Колесникова, О.А.Долгина. – СПб.: Изд-во «Русско-Балтийский информационный центр «БЛИЦ»», «Cambridge University Press», 2001. – 224 с.
4. Цейтлин С. Н. Детские речевые инновации: опыт анализа // Исследования по языкознанию: К 70-летию члена-корреспондента РАН Александра Владимировича Бондарко / Отв. ред. С. А. Шубик. – Санкт-Петербург: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 2001. – С. 329-336.
5. Цейтлин С.Н. Речевые ошибки и их предупреждение. – СПб.: изд. Дом «МиМ», 1997. – 94 с.
6. Corder S.P. The significance of learners' errors. In: J. C. Richards (ed), *Error Analysis: Perspectives of Second Language Acquisition*. – London and New York: Longman, 1993, P.19-27.
7. Edge J. *Mistakes and Correction*. – Longman, 1997. – 70 p.
8. Harmer J. *The Practice of English Language*. – London: Pearson, Longman, 2008. – 448 p.
9. Lennon P. Error: some problems of definition, identification and distinction // *Applied linguistics*. – 1991. – 12,2. – P.180-196.
10. Richards J. C. A Non-contrastive Approach to Error Analysis. In: J.C.Richards (ed), *Error Analysis*. – Longman, 1993. – P.172-188.

Отримано 13.09.10